

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการทดสอบรูปแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง
ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง
Testing of Royal Project Development Models in the Community
of Highland Development Project Using Royal Project System

แผนงานการวิจัยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม
และสิ่งแวดล้อม

โดย

จารุณี ภิกุลวงศ์ และคณะ

สนับสนุนทุนวิจัยโดย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

รายงานฉบับสมบูรณ์
(Final Report)

โครงการทดสอบรูปแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง
ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง
Testing of Royal Project Development Models in the Community of
Highland Development Project Using Royal Project System

แผนงานการวิจัยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม
และสิ่งแวดล้อม

คณะผู้วิจัย

นางสาวจารุณี ภิฑุมวงศ์
นายอานนท์ เทิดไพโรจน์วาลย์

สังกัด

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

กันยายน 2561

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ที่ให้ทุนสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 นี้

ขอขอบคุณศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยงและโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ ปางหินฝน แม่มะลอบ่อเกลือ และปางยาง ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ในการทำงานวิจัย

ขอขอบคุณบุคลากร นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง หน่วยงานในพื้นที่ และชุมชนในพื้นที่ดำเนินงานของโครงการวิจัยทุกพื้นที่ ที่อนุเคราะห์ข้อมูลและอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย

คณะผู้วิจัย
กันยายน 2561

คณะผู้วิจัย

1. หัวหน้าโครงการ

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย)	นางสาวจารุณี ปิลุมวงศ์
ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ)	Miss Jarunee Pilumwong
คุณวุฒิ	วิทยาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (พืชไร่)
ตำแหน่ง	นักวิจัย
หน่วยงาน	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่	65 หมู่ 1 ต. สุเทพ อ. เมือง จ. เชียงใหม่
โทรศัพท์	0-5332-8496-8
โทรสาร	0-5332-8494
E-mail	jaruneep@hrdi.or.th, jpilumwong@yahoo.com

2. ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย)	นายอนนท์ เทิดไพรพานวลย์
ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ)	Mr. Arnon Toedpraipanawan
คุณวุฒิ	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่โครงการ
หน่วยงาน	สำนักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
หน่วยงาน	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่	65 หมู่ 1 ต. สุเทพ อ. เมือง จ. เชียงใหม่
โทรศัพท์	0-5332-8496-8
โทรสาร	0-5332-8494
E-mail	arn_o_n@hotmail.com

3. ชื่อและสถานที่ติดต่อของผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานของหัวหน้าโครงการ

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย)	นางสาวรุจิรา รีมผดี
ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ)	Miss Ruchira Rimphati
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง
หน่วยงาน	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่	65 หมู่ 1 ต. สุเทพ อ. เมือง จ. เชียงใหม่
โทรศัพท์	0-5332-8496-8
โทรสาร	0-5332-8494
E-mail	ruchirari@hrdi.or.th

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในปี พ.ศ. 2560 สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินโครงการทดสอบรูปแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง โดยนำรูปแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมบนพื้นที่สูง และข้อกำหนดและตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง รวมทั้งแนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับชุมชนตามกรอบตัวชี้วัดดังกล่าว ไปทดสอบในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ที่มีบริบทและสภาพภูมิสังคมที่ใกล้เคียงหรือคล้ายกัน จำนวน 5 พื้นที่ ประกอบด้วย (1) ชุมชนป่าเมี่ยง 1 ชุมชน ได้แก่ พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ (2) ชุมชนที่ปลูกข้าวเป็นหลัก 2 ชุมชน ได้แก่ พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงบ่อเกลือ และ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางยาง (3) ชุมชนที่มีฐานจากการปลูกฝิ่น 2 ชุมชน ได้แก่ พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่มะลอ และ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางหินฝน โดยผลการประเมินสถานภาพชุมชนตามกรอบตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง พบว่า ส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ระหว่าง 54 - 66 คะแนน จัดอยู่ในระดับ 2 - 3 โดยบ้านแม่มะมี คะแนนรวม 56 คะแนน (ระดับ 2) บ้านปางยาง คะแนนรวม 66 คะแนน (ระดับ 3) บ้านห้วยโตน คะแนนรวม 54 คะแนน (ระดับ 2) บ้านแม่มะลอ คะแนนรวม 60 คะแนน (ระดับ 2) และบ้านปางหินฝน คะแนนรวม 64 คะแนน (ระดับ 3) ดังนั้น เพื่อให้ชุมชนนำร่องในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง แต่ละรูปแบบภูมิสังคม มีการดำเนินงานและพัฒนาไปสู่เป้าหมายการพัฒนาชุมชนตามกรอบตัวชี้วัดชุมชนต้นแบบโครงการหลวงทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนกำหนดกิจกรรมการพัฒนาระดับชุมชน และทดสอบกิจกรรมที่กำหนดขึ้นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาระดับการพัฒนาชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในแต่ละรูปแบบภูมิสังคม
2. เพื่อสรุปและประเมินผลการพัฒนาระดับชุมชนตามกรอบตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงในแต่ละรูปแบบภูมิสังคมบนพื้นที่สูง

วิธีการวิจัย

โครงการนี้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (Participatory Action Research; PAR) ผ่านการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การทดสอบกิจกรรม และการถอดบทเรียน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. คัดเลือกพื้นที่ใหม่และประเมินสถานภาพของชุมชนนำร่องในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ภายใต้ภูมิสังคมแบบชุมชนป่าเมี่ยง 1 ชุมชน โดยพิจารณาจากลักษณะของพื้นที่บริบทของชุมชน รวมทั้งกิจกรรมการดำเนินงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ทั้งด้านการวิจัยและพัฒนาส่งเสริมอาชีพความเป็นอยู่ ความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในระยะที่ผ่านมา

2. จัดเวทีชุมชนเพื่อทบทวนและประเมินสถานภาพปัจจุบันของชุมชน ตามกรอบข้อกำหนดและตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงร่วมกับชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

3. วางแผนการยกระดับการพัฒนาตามกรอบข้อกำหนดและตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ร่วมกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 ชุมชน โดยมีเงื่อนไขในการกำหนดกิจกรรมดังนี้

- คำนึงถึงความเร่งด่วนของปัญหา ความยากง่ายในการแก้ไข ความสนใจหรือประโยชน์ที่จะเกิดกับชุมชนส่วนใหญ่ และชุมชนมีความพร้อมสามารถดำเนินการได้ทันที โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยใช้วิธีการกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process) เพื่อคัดเลือกกิจกรรมนำร่องสำหรับการจัดทำแผนยกระดับการพัฒนาชุมชนตามกรอบข้อกำหนดและตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงในแต่ละสภาพภูมิสังคมที่ริเริ่มและบรรจุในแผนชุมชน

- คัดเลือกองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติที่ดี โดยศึกษารูปแบบกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้งมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมบนพื้นที่สูง ที่ได้จากการศึกษาในพื้นที่โครงการหลวงต้นแบบในระยะที่ผ่านมา สำหรับใช้ในกระบวนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาต่อยอดกิจกรรมที่มีศักยภาพของชุมชนนำร่องในแต่ละรูปแบบภูมิสังคม

4. ปฏิบัติตามแผนการพัฒนาเพื่อยกระดับของชุมชนนำร่องโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 ชุมชน รวมทั้งการสนับสนุนชุมชนให้ขับเคลื่อนกิจกรรมให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน โดยจะมีกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพของผู้นำเกษตรกรผ่านการฝึกอบรมศึกษาดูงาน ในพื้นที่โครงการหลวงที่เป็นต้นแบบการพัฒนาในแต่ละรูปแบบภูมิสังคมที่สอดคล้องกับพื้นที่ศึกษานำร่อง รวมทั้งการศึกษารูปแบบและแนวทางปฏิบัติที่ดีจากพื้นที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ สำหรับนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง

5. ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาเพื่อยกระดับของชุมชนนำร่องโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 ชุมชน

6. จัดเวทีชุมชนเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน ตามกรอบข้อกำหนดและตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงร่วมกับชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยการประเมินผลการยกระดับตามกรอบข้อกำหนดและตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง

7. สรุปและจัดทำรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การจัดทำแผนการดำเนินงานและทดสอบกิจกรรมเพื่อยกระดับการพัฒนาตามกรอบตัวชี้วัดร่วมกับชุมชน 6 พื้นที่

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบร่วมกับชุมชนทั้ง 3 ลักษณะภูมิสังคม

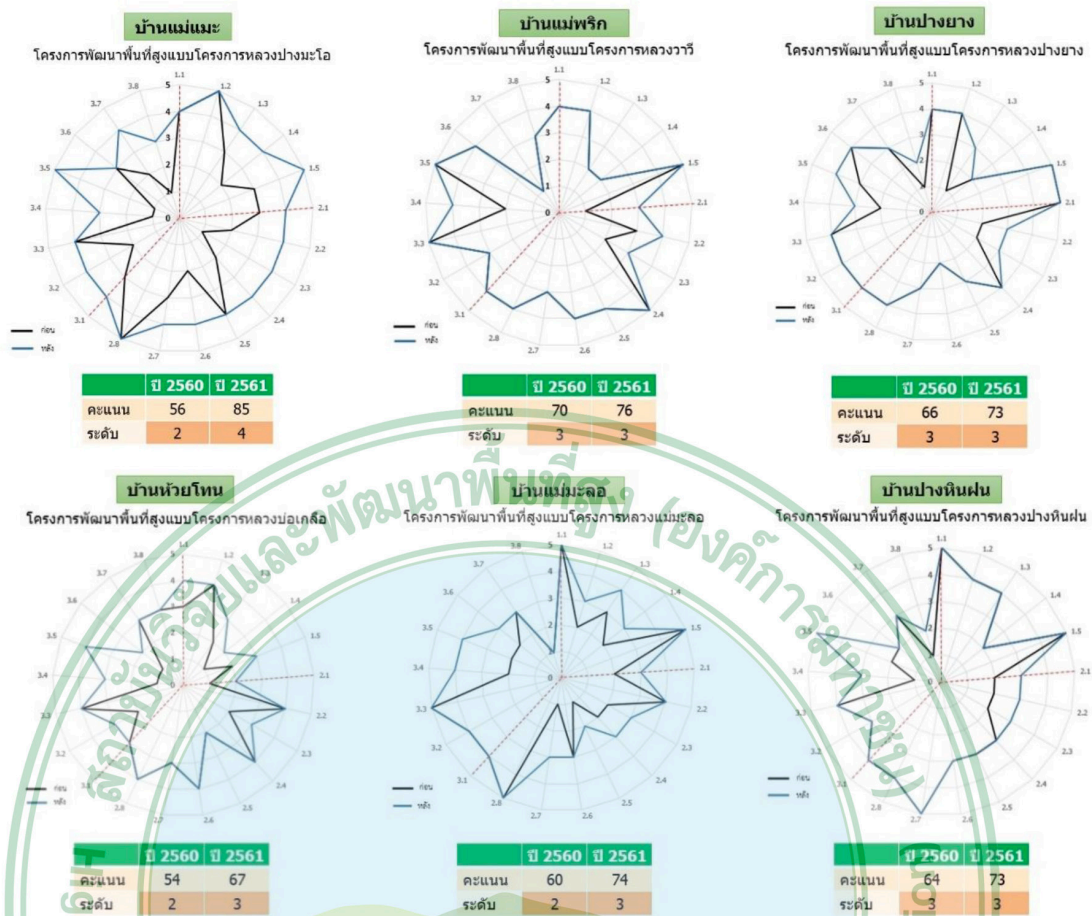
ภูมิสังคม	พื้นที่	ตัวชี้วัด	กิจกรรม
1) ป่าเมี่ยง	1. แม่เมะ	1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม 1.5 ชุมชนมีความมั่นคงด้านอาหาร	1. การเลี้ยงผึ้งในระบบวนเกษตรสวนเมี่ยง เกษตรกรนำร่อง 5 ราย 2. การเพาะขยายพันธุ์/แปลงรวบรวมพันธุ์พืชท้องถิ่น

ภูมิสังคม	พื้นที่	ตัวชี้วัด	กิจกรรม
		3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ 3.8 มีระบบการจัดการของเสียในชุมชน	3. การปลูกพืชท้องถิ่น (ลิงลาว มะขม และตำว) เสริมในระบบวนเกษตรสวนเมือง และบริเวณบ้าน เพื่อเป็นแหล่งอาหารและรายได้เสริม 4. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชัน/ปลูกร่วมกับไม้ผล และปลูกลิงลาวเป็นแนวในสวนเมือง 5. การปลูกไม้ป่าชาวบ้านเพื่อใช้สอย 6. มีจุดรวบรวมและคัดแยกขยะในชุมชน 7. มีการดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านสะอาด
	2. แม่พริก	2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ 3.8 มีระบบการจัดการของเสียในชุมชน	1. การสร้างสถานที่เรียนรู้/แปลงเรียนรู้/แปลงสาธิต 2. การพัฒนาวิทยากรชุมชนในการถ่ายทอดความรู้ 3. การเพาะขยายพันธุ์/แปลงรวบรวมพันธุ์พืชท้องถิ่น 4. การปลูกพืชท้องถิ่นเสริมในสวนเมือง และบริเวณบ้าน เพื่อเป็นแหล่งอาหารและรายได้เสริม 5. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชัน/ปลูกร่วมกับไม้ผล และปลูกลิงลาวเป็นแนวในสวนเมือง 6. การปลูกไม้ป่าชาวบ้านเพื่อใช้สอย 7. มีจุดรวบรวมและคัดแยกขยะในชุมชน 8. มีการดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านสะอาด
2) นาข้าว	1. ปางยาง	1.3 มีระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ 3.8 มีระบบการจัดการของเสียในชุมชน	1. ระบบการปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ + ระบบการปลูกพืชหมุนเวียน 2. การสร้างสถานที่เรียนรู้/แปลงเรียนรู้/แปลงสาธิต 3. การพัฒนาวิทยากรชุมชนในการถ่ายทอดความรู้ 4. การเพาะขยายพันธุ์/แปลงรวบรวมพันธุ์พืชท้องถิ่น 5. การปลูกไม้ป่าชาวบ้านเพื่อใช้สอย 6. มีจุดรวบรวมและคัดแยกขยะในชุมชน 7. มีการดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านสะอาด
	2. ห้วยโตน	1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม	1. การปลูกไม้ผลยืนต้น (อะโวคาโด) 2. การปลูกผักในโรงเรือน 3. การปรับพื้นที่ปลูกข้าวไร่เป็นนา

ภูมิสังคม	พื้นที่	ตัวชี้วัด	กิจกรรม
		3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ 3.6 มีการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ขึ้นบันได โดยมีเกษตรกรนำร่อง 5 ราย 4. การขุดบ่อกักเก็บน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ทำการเกษตร 5. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชัน 6. การเพาะขยายพันธุ์/แปลงรวบรวมพันธุ์พืชท้องถิ่น 7. การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการฟื้นฟูดิน 8. การปลูกพืชบำรุงดิน/ปลูกพืชหมุนเวียน
3) ฐานจากการปลูกผืน	1. แม่ะล่อ	1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม 2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ 3.6 มีการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน	1. การปลูกไม้ผลยืนต้น (อะโวคาโด มะขาม เงาะ) และไผ่บงหวาน 2. จัดทำแปลงเรียนรู้ ด้านการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เกษตรกรนำร่อง 5 ราย 3. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชัน/ปลูกร่วมกับไม้ผล 4. การปลูกไม้ไผ่รอบพื้นที่ทำกิน เพื่อเป็นแนวกันลมและตัดมาใช้ประโยชน์ 5. การเพาะขยายพันธุ์/แปลงรวบรวมพันธุ์พืชท้องถิ่น 6. การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการฟื้นฟูดิน 7. การปลูกพืชบำรุงดิน/ปลูกพืชหมุนเวียน
	2. ปางหินฝน	1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม 3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ 3.6 มีการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน	1. การปลูกไม้ผลยืนต้น (อะโวคาโด) 2. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชัน/ปลูกร่วมกับไม้ผล 3. การปลูกไม้ไผ่รอบพื้นที่ทำกิน เพื่อเป็นแนวกันลมและตัดมาใช้ประโยชน์ 4. การเพาะขยายพันธุ์/แปลงรวบรวมพันธุ์พืชท้องถิ่น 5. การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการฟื้นฟูดิน 6. การปลูกพืชบำรุงดิน/ปลูกพืชหมุนเวียน

2. การประเมินสถานภาพของชุมชนตามกรอบข้อกำหนดและตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงก่อนและหลังการดำเนินงาน

โดยประเมินสถานภาพของชุมชนก่อนและหลังการทดสอบกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชุมชนในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 3 ลักษณะภูมิสังคม

ภาพที่ 1 ผลการประเมินสถานภาพของชุมชนตามกรอบข้อกำหนดและตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง 3 ด้าน 21 ตัวชี้วัด

สรุปผลการวิจัย

ผลการประเมินการยกระดับชุมชนตามกรอบตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง หลังการดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชน พบว่า **บ้านแม่เมะ** มีการยกระดับจำนวน 15 ตัวชี้วัด คะแนนรวม 85 คะแนน (ระดับ 4) **บ้านแม่พริก** มีการยกระดับจำนวน 4 ตัวชี้วัด คะแนนรวม 76 คะแนน (ระดับ 3) **บ้านปางยาง** มีการยกระดับจำนวน 11 ตัวชี้วัด คะแนนรวม 73 คะแนน (ระดับ 3) **บ้านห้วยโตน** มีการยกระดับจำนวน 10 ตัวชี้วัด คะแนนรวม 67 คะแนน (ระดับ 3) **บ้านแม่ละอ** มีการยกระดับจำนวน 11 ตัวชี้วัด คะแนนรวม 74 คะแนน (ระดับ 3) และ **บ้านปางหินฝน** มีการยกระดับจำนวน 7 ตัวชี้วัด คะแนนรวม 73 คะแนน (ระดับ 3) โดยแต่ละชุมชนจำเป็นต้องขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนการพัฒนายกระดับอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างสมดุลและยั่งยืน และสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมแต่ละพื้นที่

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
คณะผู้วิจัย	ข
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ค
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทคัดย่อ	ฉ
Abstract	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
3. กรอบแนวคิดโครงการวิจัย	3
4. ขอบเขตโครงการวิจัย	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	12
บทที่ 4 ผลการวิจัย	15
1. การศึกษารูปแบบและกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนการพัฒนาระดับการพัฒนาชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในแต่ละรูปแบบภูมิสังคม	15
2. การสรุปและประเมินผลการพัฒนาระดับชุมชนตามกรอบตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงในแต่ละรูปแบบภูมิสังคมบนพื้นที่สูง ทั้ง 6 ชุมชน	51
บทที่ 5 สรุปและวิจารณ์ผลการวิจัย	55
เอกสารอ้างอิง	57

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบร่วมกับชุมชนทั้ง 3 ลักษณะภูมิสังคม	ง
4-1	ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่เมะ	16
4-2	ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่พริก	16
4-3	ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบในพื้นที่ชุมชนบ้านปางยาง	17
4-4	ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยโตน	18
4-5	ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่มะลอ	18
4-6	ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบในพื้นที่ชุมชนบ้านปางหินฝน	19
4-7	พืชท้องถิ่นชุมชนบ้านห้วยโตน	26
5-1	สิ่งที่ควรดำเนินการต่อเนื่องในแต่ละชุมชน	56

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1-1	กรอบแนวคิดการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนตามแนวทางโครงการหลวง	3
1-2	กรอบแนวคิดการวิจัยในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	3
2-1	กรอบการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนตามแนวทางโครงการหลวง	5
2-2	ข้อกำหนดและตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง	11
3-1	ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยของโครงการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ปี พ.ศ. 2560-2561	12
4-1	ประมวลภาพการจัดเวทีชุมชนและหารือร่วมกับชุมชน ในพื้นที่เป้าหมาย	15
4-2	ประมวลภาพการชี้แจงและสำรวจพื้นที่เพื่อทดสอบเลี้ยงผึ้งโพรง	20
4-3	แปลงทดสอบปลูกพืชท้องถิ่นที่บ้านแม่แม่	20
4-4	การทดสอบเพาะขยายพันธุ์พืชท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่แม่	22
4-5	การทดสอบกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่บ้านแม่พริก	23
4-6	แปลงทดสอบปลูกหว่านนามข้าวและหว่านนามล่อม พื้นที่ปางยาง	23
4-7	การทดสอบกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ปางยาง	24
4-8	การทดสอบกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ห้วยโตน	25
4-9	การทดสอบกิจกรรมในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่ละล	45
4-10	การทดสอบกิจกรรมด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ปางหินฝน	46
4-11	การทดสอบกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ปางหินฝน	47
4-12	การถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่นให้กับชุมชนบ้านห้วยโตน	48
4-13	การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่นร่วมกับชุมชนบ้านปางหินฝน	48
4-14	การศึกษาดูงาน วิถีชีวิตชุมชนป่าเมืองต้นแบบคนอยู่อาศัยร่วมกับป่า	49
4-15	การสาธิตและถ่ายทอดองค์ความรู้การปลูกข้าวต้นเดียวโดยการให้น้ำด้วยวิธีนํ้าน้อยและการรณรงค์ปลูกพืชท้องถิ่นภายในชุมชนบ้านปางยาง	50
4-16	การสาธิตและถ่ายทอดองค์ความรู้การปลูกข้าวต้นเดียวโดยการให้น้ำด้วยวิธีนํ้าน้อยและการรณรงค์ปลูกพืชท้องถิ่นภายในชุมชนบ้านห้วยโตน	50
4-17	การจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกพืชท้องถิ่นในชุมชนบ้านแม่แม่	51
4-18	การจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกพืชท้องถิ่นในชุมชนบ้านแม่ละล	51
4-19	ผลการประเมินสถานภาพชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานของชุมชนบ้านแม่แม่	52

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4-20	ผลการประเมินสถานภาพชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานของชุมชน บ้านแม่พริก	52
4-21	ผลการประเมินสถานภาพชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานของชุมชน บ้านปางยาง	53
4-22	ผลการประเมินสถานภาพชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานของชุมชน บ้านห้วยโตน	53
4-23	ผลการประเมินสถานภาพชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานของชุมชน บ้านแม่มะลอ	54
4-24	ผลการประเมินสถานภาพชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานของชุมชน บ้านปางหินฝน	54

